

ISKOLATEREMTŐ IDŐK

Vízkeleti Julianna – Rápli Róbert: *50 éves a Művészeti. A Szombathelyi Művészeti Szakgimnázium 50 éve, Szombathely, Szülőföld Könyvkiadó, 2025.*

Iskolát teremteni bizonyosan a legnagyobb dolog a világon. Hiszen iskolát teremteni, azaz másokkal együtt létrehozni valami nagy dolgot egy közösség számára: már-már fokozhatatlanul szép gazdagítása lehet az emberi életnek a Földön. A hétköznapiaknak és az ünnepeknek egyaránt értelmet adó, olyasfajta kiteljesedés, amely ráadásul nem kerül semmibe a kezdeményezőnek – csak mérhetetlenül sok munkájába. De az ilyesmikbe fektetett órákat botorság volna, nem is szokás megszámolni bármikor is.

Aki iskolaalapításra és iskolavezetésre adja a fejét, az ugyanis jól tudja, hogy majdnem a lehetetlennel kell szembenéznie. De ha mégis igazán és mélyen néz szemébe ama lehetetlennek, akkor munkájának olyan gyümölcse lesz, amelyet korábban el sem tudott képzelni.

Mert attól a pillanattól kezdve helyrezökkent az idő Szombathelyen: ma már pontosabban ketyegnek az órák a városban, szebben szólnak a madarak a Paragvári úton, és magasabban ível a nap a Körterem kontúrjai fölött. Csoda volt egyébként az is, hogy ez a kiváló akusztikájú, Dávid Károly tervei alapján 1951-ben elkészült, ma már védett épületegyüttes hangversenyterme eredetileg tulajdonképpen egészségügyi szakiskolások számára készült bemutatóteremnek...

De vajon mindazok a „haszontalan szépség”-ek, melyek kottafejekbe, festett tájakba, ötvöseszerekbe, bútorokba, szépséges grafikákba, szobrokba és celluloidszalagra rejtőztek és rajzolódtak az elmúlt fél évszázadban, segítettek-e egy kicsivel könnyebbé tenni a létezést emitt a Földön?

Higgyünk benne, hogy igen! A szombathelyi „Konzi”-ban ugyanis olyan művésznemzedékek nőttek fel, akik ma meghatározó alkotói a magyar zeneművészetnek és képzőművészetnek egyaránt.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy a Szombathelyi Művészeti Szakgimnáziumban találkozik egymással a város összes művészeti-kulturális intézménye és gondolata. Bizonyos ugyanis, hogy az összművészeti innovációk otthonos terepe ez az iskola. Olykor helyszíne hangversenyeknek és kiállításoknak, máskor az itteni tanárok és diákok mutatkoznak be vagy épp zenélnek a Képtárban, a Bartók Teremben, a Savaria Moziban, az Egyetemen, az Agora Savariában, a Berzsenyi Könyvtárban és mindenütt, ahol ész, szellem és ízlés találkozik egymással.

Mert kulturális kapcsolódások és szellemi találkozások lelkét adják ma is azok, akik létrehozták és hosszú ideig működtették – s részben működtetik ma is – ezt az intézményt: Gonda György (1975-ben a Vas Megyei Tanács elnöke, országgyűlési képviselő), Tibold Iván, a szombathelyi zenei képzés atyja, az iskola létrehozásának ötletgazdája, Vízkeleti Julianna, Rápli Róbert – a két meghatározó igazgató, akik egyben a kötet szerzői – és a zenei tagozat alapítói: Deáky István, Németh Pál, Sándor János, illetve a képzőművészeti tagozat megálmodói és megteremtői: Masszi Ferenc és Tóth Csaba.

Sajátos magyar jelenség, hogy az iskolának az 50 év alatt 9 neve volt (!) (16. o.), s ma éppenséggel úgy szerepel nevében a „technikum” szó, hogy nem folytat ilyen jellegű képzést (199. o.). Kis magyar abszurd az is, hogy a szerzők kénytelenek így fogalmazni: „volt olyan tanév, amikor az 5 évfolyamban párhuzamosan 5 különféle szakmai kerettanterv alapján folyt az oktatása lényegében ugyanazon szakmai tárgyaknak” (199. o.). Aki volt

valaha is csak egy kicsit résztvevője, szereplője, napszámosa a magyar oktatásügynek, az sajnos tudja, miről beszélnek az alkotók...

A törvénykezés és szabályalkotás hiányosságaival és egyenetlenségeivel szemben a kötet azonban – ahogyan ez egy művészetis kiadványhoz illik – harmonikusan, arányosan szerkesztett, stílusában egységes munka. Teljes képet kapunk a legelső időkről ugyanúgy, mint az utóbbi évekről. Méltó módon emlékeznek meg a szerzők Kőfalvi Istvánról, az első igazgatóról is. Szántó István festőművész, az iskola mai tanára elsőrangú portréfestményt készített róla, mely teljes oldalon szerepel a kötet záró lapjainak egyikén (237. o.). S külön ki emelnünk az illusztrációk gazdagságát, illetve a tördelés attraktivitását: Nagy Georgina munkája szerény visszafogottságával elegánsan varázsolja egymás mellé a szövegeket és a képeket.

*

Magam is részt vettem egy időben óraadóként az iskola munkájában 1990 és 1994 között, s abban reménykedem, hogy egy „sima” gimnáziumi osztály diákjaival talán hozzá is tudunk tenni valamit az iskola szépségteremtő törekvéseihez. Hiszen lehet-e nagyobb élmény egy magyartanár számára, mint hogyha a tanítványai ötórányi szöveget, három teljes színdarabot (!) tudnak fejből az érettségien? Talán épp ezért lettek a Ludens Színházszóköri tagjai a mai szombathelyi Weöres Sándor Színház törzsközönségének elmaradhatatlan tagjai.

S meghatározó élmény volt az is, hogy – összhangban az iskola céljaival – színielőadásaink díszleteit az akkor induló képzőművészeti és bútorkészítő szak diákjai és tanárai készítették! Felemelően szép volt a tagozatok eme együttműködése, mely egy-egy karácsony előtti bemutató katartikus lázában csúcsosodott ki.

*

Jól tudjuk, hogy egy ilyen iskola fenntartása nagyon sok pénzbe kerül. Ha csak a technikai igényeket nézzük: a zenészek hangszerei, az egyszemélyes oktatás elengedhetetlensége, a speciális tartermek szükségessége (több helyen is olvashatunk a könyvben a hangszigetelés nélküli tantermekben folyó oktatás kálváriájáról...) – a képzőművészek drága számítógépei, festékei, kötőbjei, vásznai, bronzai s egyéb anyagai (amelyek között olykor még ezüst is kell hogy legyen...), a filmesek zöld szobája s persze maga a hangverseny-, mozi- és színházterem – no jó, ezt az egyet készen kapta az iskola, de minden másért meg kellett küzdenie, olykor folyamatosan, minden évben újra és újra.

De a mindenkori küzdelem sikerrel járt! S így az eredményekre – melyeket az utolsó fejezetben követhetünk nyomon – mérhetetlenül büszke lehet az intézmény: számos-számtalan itt végzett diákot vettek fel a világ zenei akadémiáira és képzőművészeti egyetemreire, s kétségtelen, hogy ez a legjobb mutatószám egy művészeti képzőhely életében.

Aligha tagadható, hogy a „Konzi” életben maradása többször került veszélybe története során. Szerencsére azonban mindig győzött a józan ész és a mértéktartás, az az elv, amelyet városunk ezerkilencszázkilencvenes évekbeli polgármestere, Wagner András fogalmazott meg: „a kulturális, művészeti élet nemcsak hozzátartozik egy város arculatához, hanem meg is határozza azt” (253. o.).

Boldogok lehetnek tehát az alapítók, és boldogok, akik csak egy kicsit is részesei voltak valaha e kiváló alkotóhely pezsgésének, szellemi mozgásainak! Jó szelet a vitorlákba Mindannyiuknak a következő félszázadhoz!

Fűzfa Balázs